

FINNSAM-konferens på Mattila 21-23 maj 2010

Arne Vannevik

Nätverket FINNSAM, som i år fyller hela 18, hade förlagt sin vårkonferens till Mattila 21–23 maj. Liksom vid konferensen i Lekvattnet för några år sedan var intresseområdet begränsat till en enda socken, men nu är Östmark inte vilken socken som helst i detta sammanhang. Materialet skulle förvisso räcka till flera sammankomster.

Konferensen drog igång fredag efter lunch med att Inga-Greta Lindblom, Torsby Finnkulturcentrum, hälsade deltagarna välkomna. Listan omfattade hela åttio namn, men efter några återbud blev matsalen ändå helt full med förväntansfulla deltagare. Värmlands museums nya chef Åsa Hallén förklarade konferensen öppnad och lämnade ordet vidare till Kersti Berggren, ny chef på Torsby Finnkulturcentrum. Centret var tillsammans med SVFF arrangör för konferensen.

Gunnel Axelsson och Lars-Olof Herou

För SVFF hälsade ordföranden Gunnel Axelsson välkommen. Hon passade också på tillfället att till Lars-Olof Herou överlämna diplom som hedersledamot i SVFF, vilket han utsågs till vid 50-årsjubileet 2008. I motiveringen nämndes särskilt hans arbete med den skogsfinska bibliografin och redaktörskapet för *Finnmarken förr och nu*.

Maud Wedin gav så en kort presentation av nätverket FINNSAM. Därefter var det Suzanne Palmqvists tur. Hon presenterade projektet "En levande Finnskog – vårt felles ansvar".

Efter kafferast var det dags att ta en promenad, alternativt biltur, upp till Juhola. Monica Björklund, byggnadsantikvarie vid Värmlands museum, berättade om gården och dess historia. Gården är numera ett kulturresevat, vilket innebär att både byggnader och naturen runt omkring är skyddade. Det var också möjligt att studera rökstugan invändigt. På vägen till Juhola – eller hemvägen – kunde man studera minnesstenen över Lauri Kettunen, språkforskaren som gjorde många besök på Juhola.

En vandring till platsen för Jussi-Kajsas stuga stod näst på programmet. Gun-Britt Gerhardsson berättade och Valle Jönsson assisterade. Gun-Britt bjöd så på en mycket stämningsfull sångstund i en glänta strax nedanför. Det var lockrop men också Jag gungar i högsta grenen och som avslutning Värmlandsvisan.

Efter en god middag presenterade Jan Myhrvold och Niclas Persson resultatet av FINNSAM:s mest långvariga projekt. Det var en gång Arne Östman, som ställde förslaget att en databas skulle upprättas över de skogsfinska släktnamnen. Flera personer har varit engagerade i detta projekt: Gabriel Bladh, Jan-Erik Björk, Lars-Olof Herou och i senare delen Jan Myhrvold och Niclas Persson. Resultatet föreligger nu i vetenskaplig rapport från Karlstads universitet, tyvärr tryckt i endast 300 ex. Den heter *Skogsfinska släktnamn i Skandinavien*, Karlstad University Studies 2009: 58. Det lär snart bli behov av ett nytryck! Presentationen koncentrerades på finska släktnamn i Östmark.

Tuula Eskeland, numera verksam i Köpenhamn, berättade i dagens sista föredrag om Lyyli Kokkonens (senare Rapola) insamlingsverksamhet år 1931 och samlingar av främst ortnamnsmaterial från finnskogen, i synnerhet Östmark och trakten kring Mattila, ett material som hittills har använts i mycket ringa omfattning.

Resten av kvällen förflöt i angenäm samvaro.

Lördag 22 maj

På lördagen var vädret liksom på fredagen strålande vackert och varmt. På programmet stod en heldags rundtur med en stor och en liten buss och ett par bilar. I den stora bussen guidade Niclas Persson och i den lilla Jan Myhrvold, båda med den äran. Första stopp var släktstenen vid Rantala med drygt 400 finska släktnamn. SVFF äger och vårdar platsen. Stenen restes 1970.

Därefter gick turen upp till Finnskogstoppen, där vi beundrade utsikten över Røgden och finnskogen på både norsk och svensk sida. Nästa anhalt, som också var kafferast, var SVFF:s minnesrökstuga Purala. Föreningen förvaltar gården, som har spelat en central roll i finnkulturföreningens verksamhet under årtionden. Framtiden ter sig något komplicerad, eftersom föreningen inte äger marken som huset står på. Restaureringsbehov för cirka en halv miljon kronor föreligger!

Kjell Nordqvist förevisar en speciell typ av svepask för Maud Wedin med flera intresserade.

I Östmarks kyrkby gjordes ett timslångt stopp. I kyrkan pågick under Árpád Sailos ledning uppmätning och ritningsarbete av arkitektstuderande från flera länder. På kyrkogården tittade man på Kajsa Vilhuinens grav med Nina Sailos relief och på minnesstenen över missionären Anna från Skraltbråten, som stenades i Kina under boxarupproret. Gravstenen över syskonen Jonsson, Juhola, uppmärksammades också. Emigration och historia, som håller till i Församlingshemmets souterrängvåning, visade sina samlingar och verksamhet. Det var också möjlighet att titta in den fina Slöjdboa och det nystartade Memphis Café.

På Törntorps hembygdsgård var det lunchdags med perfekt mutti och fläsk, men dessförinnan hann Birger Nesholen med sedvanlig sakkunskap demonstrera några av byggnaderna på platsen: ett härbre, två bastur varav den ena var omgjord till smedja, och sist en mycket intressant hölada, där en hel del av timret var bränt. Detta kunde vara efter en svedja eller skogsbrand.

Så gick färden vidare mot Kärnkåven, där vi fick se Ola Marklars nybyggda rökstuga. Själva rökugnen väntar dock ännu på sin fullbordning. Eftermiddagskaffet avnjöts på Svenskandersberg.

Den avslutande delen av utflykten fick ändras något eftersom en bit av den tilltänkta vägen inte var körbar, men en avstickare upp mot Hollandstorp kunde vi ta. Vid femtiden var vi åter på Mattila efter en härlig utflyktsdag, väl planerad av Niclas Persson, som också hade sammanställt en utförlig information om de platser som besöktes.

Lördagens middag var sponsrad av Torsby kommun. Kommunfullmäktiges ordförande Eva-Lena Gustavsson, hälsade välkommen till bords och glädde sig åt att konferensen förlagts till Torsby kommun och Mattila. FINNSAM:s tack för den goda maten framfördes av Maud Wedin.

Kvällen avslutades med två omgångar rökstugekväll, den första för alla som förut inte hade upplevat en sådan kväll. Där berättade Marja-Liisa Keinänen om Sampo-myten. Den andra omgången ägnade sig mest åt rökugnens konstruktion och funktion under Kurt Eides ledning. Och det vart afton den andra dagen, som det står i skriften.

Söndag 23 maj

Söndagen började med att några aktuella projekt redovisades. Först i raden var Seppo Remes, som informerade om en olycklig avverkning vid Finnstigen. En svedjebränning arrangeras där den 13 juni (om vädret tillåter), och dagen före, den 12 juni, blir det ett svedjeseminarium, där bl.a. Gabriel Bladh, Birger Nesholen och Per-Martin Tvengsberg medverkar. Parallellt arrangeras ett Kalevalaseminarium.

Magdalena Raivio informerade om den aktuella situationen för Fjolperstorp, som stiftelsen Ekosofia äger. Flera tidigare försök att söka pengar för restaurering har misslyckats, men nu finns det möjligen en öppning. Slåtteraktiviteter blir det också till sommaren.

Maud Wedin och Marja-Liisa Keinänen berättade om ett nytt forskningsprojekt med namnet *En studie över ackulturationsprocesser och assimilation bland skogsfinnar i Värmland, Orsa och Norrland*. Projektet som har sin bas vid Hugo Valentin-centrum vid Uppsala universitet, kommer att pågå i tre år.

FINNSAM:s årsmöte äger alltid rum i anslutning till vårkonferensen. Det fullständiga protokollet kommer på annan plats i FINNSAM-nytt. Årets möte leddes av Arne Vannevik. Ny kassör för FINNSAM efter Christina Norlander blir Gunnel Axelsson, medan Kersti Berggren ersätter Inga-Greta Lindblom som ordinarie representant för Värmland i ledningsgruppen. Christina och Inga-Greta tackades för de stora insatser de gjort. Höstens FINNSAM-konferens kommer att äga rum i Noppikoski 10 – 12 september. Arkivkonferens planeras tidigt 2011 till Nordiska Museet. Under årsmötespunkten Övriga frågor överlämnade Roland Hedström som gåva till Torsby Finnkulturcentrum ett originalbrev från Niittaho-Jussi.

Konferensens sista inslag före avslutningslunchen var ett mycket intressant föredrag av Marja-Liisa Keinänen om svedjebrukarens världsbild och religion. Därmed sattes punkt för en mycket lyckad FINNSAM-konferens. Arrangörerna och främst konferensledaren Inga-Greta Lindblom skall ha ett stort tack, liksom sponsorerna Torsby kommun, Studieförbundet och Konsum. Via Värmlands museum och Finnkulturcentrum hade också märkesårsmedel använts till konferensen. Kurt Eide och Mattila stod för en fantastisk ram med mat och boende.

Förväntansfulla åskådare